

УДК 336.65

Коляда О.В.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародної економіки
Університету державної фіскальної служби України*

Шараєнко О.А.
*магістрант
Навчально-наукового інституту економіки, оподаткування і митної справи
Університету державної фіскальної служби України*

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІКИ ШВЕЙЦАРІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РОЗВИТКУ

FEATURES OF SWITZERLAND'S ECONOMY AND PROSPECTS FOR ITS DEVELOPMENT

АНОТАЦІЯ

Швейцарія успішно функціонує на світовій арені завдяки вибраному ринковому шляху розвитку економіки. Країна розвивається за моделлю держави всезагального добробуту, що багато в чому слугує прикладом для країн, що розвиваються, та індустріальних країн. У роботі досліджено особливості економіки Швейцарії та чинники, що впливають на її розвиток та позиціонування країни серед інших країн у світовій економіці. Проаналізовано основні макроекономічні показники, такі як ВВП, ВНП, темп інфляції, рівень безробіття, зайнятість, зовнішній борт та сальдо поточного рахунку. Досліджено зовнішню торгівлю Швейцарії з країнами світу та інвестиційне середовище країни. Оцінено перспективи розвитку економіки Швейцарії на світовій арені.

Ключові слова: Швейцарія, економіка Швейцарії, макроекономічні показники Швейцарії, зовнішня торгівля Швейцарії, перспективи розвитку Швейцарії.

АННОТАЦИЯ

Швейцария успешно функционирует на мировой арене благодаря выбранному рыночному пути развития экономики. Страна развивается по модели государства всеобщего благосостояния, во многом служит примером для развивающихся и индустриальных стран. В работе исследованы особенности экономики Швейцарии и факторы, влияющие на ее развитие и позиционирование страны среди других стран в мировой экономике. Проанализированы основные макроекономические показатели, такие как ВВП, ВНП, темп инфляции, уровень безработицы, занятость, внешний борт и сальдо текущего счета. Исследованы внешняя торговля Швейцарии со странами мира и инвестиционная среда страны. Оценены перспективы развития экономики Швейцарии на мировой арене.

Ключевые слова: Швейцария, экономика Швейцарии, макроекономические показатели Швейцарии, внешняя торговля Швейцарии, перспективы развития Швейцарии.

ANNOTATION

With the globalization of all aspects of human activity, namely, the openness of economies and their cooperation on a global scale, the internationalization of production, the importance of the economic development strategy of the national economy of the country is constantly growing, since it depends on it the stability of the development of the country's economy, the state of world foreign trade relations. Under the dynamic conditions of the development of world economic relations, the implementation of an effective economic development strategy for Switzerland requires a detailed analysis of the country's economic activity. Thus, the role of Switzerland's economic development strategy for the development of the national economy is increasing every time, namely in determining the priority path of the country's economic development. Economic and political stability, the transparency of the legal system, infrastructure, efficient capital markets and low rates of income tax position Switzerland as one of the most competitive economies in the world. In the article were studied the powerful features of the Swiss economy and the factors influencing its development and positioning of the country among

other countries in the world economy. The main macroeconomic indicators such as GDP, GDP growth rate, GNP, population, inflation rate, unemployment rate, investments (annual change in%), external debt, current account balance were analyzed. In the article were studied Switzerland's relations in foreign trade (especially export and import) with countries of the world such as counties of European Union, North and South America and Asia. In the article was studied that investment environment determines the vector of development of the country. The prospects of Swiss economy development on the world stage are estimated and studied global problems which can affect on Switzerland.

Key words: Switzerland, Switzerland's economy, Switzerland's macroeconomic indicators, foreign trade of Switzerland, Switzerland's prospects of development.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. За динамічного розвитку світових економічних відносин у XXI ст. Швейцарія є одним зі світових лідерів у галузі економіки, чії цінності всезагального добробуту та високого рівня життя населення зростають у багатьох сферах міжнародного життя. Свідченням цього є визнання Швейцарії країною з найбільш конкурентоспроможною економікою у світі. Також країна має значний економічний потенціал, світові досягнення в таких галузях економіки, як фінансовий сектор, фармацевтика, легка промисловість, годинникова галузь, а також вигідне геополітичне розміщення. Ці чинники роблять Швейцарію зоною високого інтересу для дослідження науковців. Імплементція ефективної стратегії економічного розвитку для Швейцарії вимагає детального аналізу економічної діяльності країни. Аналіз дослідження проводиться за період 2013–2017 рр.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Питання функціонування національної економіки Швейцарії набули розвитку зі стрімким розвитком глобалізації та перебувають у центрі дослідження науковців. Вагомий внесок зробили такі науковці: Н.І. Шевченко, Ю.В. Юданов, Д.А. Шевчук, В.М. Гальперін, П.І. Гребенніков, А.І. Леусській. При цьому питання перспектив розвитку Швейцарії залишається актуальною темою для дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців.

Економіка Швейцарії є однією з найпотужніших у світі завдяки своєму банківському сектору, тому важливо досліджувати її розвиток та перспективи для того, щоб менш розвинені країни могли брати приклад для майбутнього розвитку.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Мета статті полягає в ознайомленні з особливостями функціонування господарства Швейцарії та визначенні перспективних напрямів розвитку її економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Швейцарська Конфедерація – невелика країна порівняно зі світовими лідерами за чисельністю населення, тож трудові ресурси країни відносно невеликі, але їхня перевага полягає в якості.

Вагомий внесок у розвиток економіки здійснює політична система, а саме дотримання нейтралітету, зберігаючи який країна не понесла жодних збитків ще з 1815 р. Нині до її складу входять 23 кантони, що дає змогу розподіляти економічні потужності за регіонами та успішно використовувати всі доступні природні ресурси в економічному розвитку.

Структура економіки країни за внеском до ВВП виглядає так: сільське господарство – 2%; промисловість – 20%; сфера послуг – 78% [1].

Сільське господарство захищене системою протекціоністських бар'єрів, оскільки близько третини території країни зайнято непродуктивними землями, непридатними для землеробства. Дані заходи необхідні для ефективного функціонування економіки. Таким чином, країна забезпечує себе пшеницею, а 40% продовольчих товарів іде на імпорт. Також на внутрішній і зовнішній ринки працює лісопереробна промисловість. Однак в останні роки ліси Швейцарії сильно постраждали від забруднення повітря, що змусило уряд запровадити суворий контроль над викидом вихлопних газів автомобілів [2].

Господарство Швейцарії орієнтоване на випуск високоякісної спеціалізованої продукції в галузях, яким необхідні висококваліфіковані робітники та відносно мало сировини (текстильна і поліграфічна галузь, двигуни внутрішнього згорання, турбіни, електромотори, мотоцикли, фармацевтичні товари, годинники). У промисловості важливими є ТНК, що займають лідируючі позиції у світі (концерни Nestle (харчові продукти, фармацевтичні і косметичні вироби, дитяче харчування), Novartis (хіміко-фармацевтична продукція), Asea Brown Boveri (електротехніка і турбінобудування)).

Інфраструктура країни підтримує безперебійне функціонування економіки. У 2016 р. довжина магістралей країни становила 1,823 км, кантональних доріг – 17,898 км, комунальних доріг – 51,799 км. Мережа залізничних доріг – 5,196 км, і саме на неї припадає основна частина перевезень. Хоча Швейцарія й не має виходу до моря, вона має у своєму розпорядженні морські торгові судна [3].

До основних чинників високої конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості Швейцарії варто віднести:

- високий рівень кваліфікації трудових ресурсів, продуктивності праці та якості товарів і послуг, що випускаються у Швейцарії;
- помірне адміністративно-правове регулювання підприємницької діяльності (сприятливий режим оподаткування: ставка податку на додану вартість є найнижчою у Європі та становить 7,7%. Швейцарія підписала угоди про уникнення подвійного оподаткування зі 100 країнами світу);
- соціальну, політичну, валютну та цінову стабільність;
- високу якість інфраструктури;
- розвинений ринок капіталу і висококласну банківську систему [4].

Швейцарія має певні особливості, які допомагають їй залишатися конкурентоспроможною на світовій арені. До них варто віднести:

- 1) велику кількість потужних ТНК, які працюють на зовнішніх ринках, а базування у Швейцарії дає їм переваги в доступі до освіченої робочої сили, у стабільності політичної обстановки і в надійності правового середовища;
- 2) цілу низку динамічних та інноваційних підприємств;
- 3) використання протекціоністської політики держави, переважно на рівні кантонів, для захисту неконкурентоспроможних секторів економіки;
- 4) територіальне розташування у Європейському регіоні та відмову від членства в Європейському Союзі.

Економічна стабільність, прозорість правової системи, інфраструктура, ефективні ринки капіталу, високий рівень життя населення позиціонують Швейцарію як одну з найбільш конкурентоспроможних економік світу:

- за даними Institute of Management Development, Швейцарія у 2016 р. зайняла другу позицію в рейтингу найбільш конкурентоспроможних держав світу, яку випередила лише економіка Гонконгу [5];
- за оцінками щорічного рейтингу Global Competitiveness Report 2017 World Economic Forum, Швейцарія зайняла перше місце й отримала статус найбільш конкурентоспроможної країни світу вже дев'ятий раз поспіль [6];
- за даними World Economic Forum, у 2017 р. в інноваційному рейтингу за п'ятнадцятьма провідними індустріальними країнами Швейцарія посіла перше місце в Європейському регіоні і друге у світі. У його основу були покладені розрахунки по витратах на НДДКР та кількість зайнятих у цій сфері на душу населення; ступінь захисту інтелектуальної власності, розвиненості системи освіти та ін. [7].

Аналіз макроекономічних показників Швейцарії підтверджує високу конкурентоспроможність країни. Середнє значення ВВП країни за період із 2013 по 2017 р. становило

688,9 млрд. дол. США. Під час розрахунку ВВП на душу населення за 2017 р. цей показник становить 78,9 тис. дол. США, тоді як у 2013 р. – 86,1 тис. дол. США. Зменшення даного показника на 7,2 тис. дол. США було зумовлене збільшенням кількості населення на території Швейцарської Конфедерації (табл. 1) [8].

ВНП на відміну від ВВП має тенденцію до зростання протягом останніх п'яти років. Показник зріс на 12,6% у зв'язку із суттєвим зростанням сукупного обсягу продукції, виробленої за допомогою чинників виробництва Швейцарії. За останні п'ять років зайнятість в абсолютному вираженні у сфері послуг зростала, у промисловості – скорочується з кожним роком, у сільському господарстві також спостерігалася від'ємна тенденція. Це є наслідком постіндустріального шляху розвитку швейцарської економіки, що прослідковуються також у всіх високорозвинених країнах світу.

Найбільша кількість зайнятих припадає на найманих працівників, що становить 80,6% від загальної кількості зайнятого населення Швейцарії, а найменша кількість – на працівників, зайнятих у родинях, – 2,1% (за даними 2017 р.) (табл. 2) [8].

За даними Федерального статистичного відомства, рівень зарплат сильно варіюється залежно від кантону. Така розбіжність пояснюється різним характером економічної діяльності регіонів, наприклад фармацевтична галузь забезпечує більш високі зарплати в регіоні Базель. За результатами дослідження, проведе-

ного у 72 містах світу банком UBS у 2015 р., в Цюріху і Женеві, як і раніше, найбільш високі зарплати та найбільш висока купівельна спроможність порівняно з іншими містами [9].

На противагу високому рівню зайнятості у Швейцарії доволі низькі показники рівня безробіття, що коливаються у проміжку 3,2-3,4%, що є одним із найнижчих у світі. Водночас швейцарці не прагнуть знизити його ще більше, оскільки занадто низький рівень безробіття може негативно вплинути на економіку держави, а саме:

- нестача працівників змушує підприємства відмовлятися від замовлень;
- знижуються ротація та конкуренція серед працівників;
- витрати на заробітні плати збільшуються;
- зменшуються темпи економічного зростання.

Аналіз сальдо поточного рахунку протягом 2013–2017 рр. показує переривну тенденцію до спаду, яка підтверджує, що Конфедерація є чистим кредитором для інших країн, що споживають іноземний капітал і потребують зовнішніх фінансових надходжень. Позитивний торговельний баланс і високий ступінь розвитку фінансових інститутів створюють міцну основу стабільності фінансової системи Швейцарії.

Оцінка зовнішньої торгівлі показує її вагому роль у розвитку швейцарської економіки. При цьому вже протягом великої кількості років сальдо торгового балансу залишається позитивним (табл. 3).

Щодо імпорту Швейцарії, то основним регіоном, куди постачають товари, є Європейський

Таблиця 1

Основні макроекономічні показники Швейцарії

Показник / Рік	2013	2014	2015	2016	2017
Населення (млн. осіб)	8,0	8,1	8,1	8,2	8,6
ВВП (млрд. дол. США)	688,5	709,2	679,3	688,8	678,9
ВНП (млрд. дол. США)	495,5	509,1	540,1	539,9	558
Темп інфляції (%)	-0,2	0,0	-1,1	-0,4	0,5
Рівень безробіття (%)	3,2	3,2	3,3	3,4	3,2
Інвестиції (річна зміна у %)	0,6	3,0	2,3	3,0	3,1
Зовнішній борг у % до ВВП	30,3	30,6	30,0	29,1	29,7
Сальдо поточного рахунку (млрд. дол. США)	77,0	60,3	74,2	63,2	66,1

Джерело: розроблено авторами за [4; 8; 11]

Таблиця 2

Кількість зайнятого населення за статусом та гендером

Показник / Рік	2013	2014	2015	2016	2017
Всього	8,028	8,252	8,954	9,770	10,020
Швейцарці	6,138	6,188	6,536	6,796	6,840
Іноземці	1888	2,064	2,418	2,974	3,114
Постійні мешканці	1138	1114	1168	1374	1,448
Тимчасові мешканці	400	456	674	866	890
Транскордонні працівники	280	352	456	590	628
Тимчасові відвідувачі	40	106	84	92	88
Інші іноземці	30	36	34	52	60
Чоловіки	4,53	4,568	4,944	5,318	5,466
Жінки	3,498	3,684	4,012	4,452	4,552

Джерело: розроблено авторами за [8]

Таблиця 3

Показники зовнішньої торгівлі Швейцарії за 2013–2017 рр.

Показник / Рік	2013	2014	2015	2016	2017
Обсяг експорту (млрд. дол. США)	332,1	285,2	279,2	298,5	294,9
Обсяг імпорту (млрд. дол. США)	298,4	252,5	243,8	266,2	265,4
ЗТО (млрд. дол. США)	630,5	537,7	522,9	564,6	560,3
Сальдо торговельного балансу (млрд. дол. США)	33,7	32,7	35,4	32,3	29,5

Джерело: розроблено авторами за [4; 8]

регіон, а саме країни ЄС, що становив 72% від загальної суми імпорту в країні у 2013 р. та 60% у 2017 р. Протягом досліджуваного періоду обсяг імпорту скоротився на 33,1 млрд. дол. США (рис. 1). За даними Нацстатистики Швейцарії, основними товарами імпорту в 2017 р. є хімічна продукція (31,6%), продукція машинобудування, електроніка (10,4%), годинники (6,5%), метали (4,1%) та ін. [8].

Найбільшим регіоном – партнером Швейцарії з експорту товарів у 2013 р. була Азія, що у відсотковому співвідношенні становив 43,8% до загальної суми експорту країни, а вже з 2014 р. ситуація змінилася і лідерами експорту стали країни Європейського регіону, і така тенденція

зберігається донині. У 2017 р. частка експорту до країн ЄС становить 69% від загальної суми експорту країни. Основними зовнішньоторговельними партнерами Швейцарії є Німеччина, США, Італія, Великобританія, Франція, Нідерланди, Японія, Китай (рис. 2) [8].

На перших місцях в структурі швейцарського експорту знаходяться продукти хімічної і фармацевтичної промисловості, дорогоцінні метали та камені, верстати, прилади й електроніка. Знамениті швейцарські годинники знаходяться в даному рейтингу лише на четвертому місці, а продукти харчування – на восьмому [8].

У 2018 р. експорт Швейцарії продовжує показувати хороші результати. Прогнози розвитку

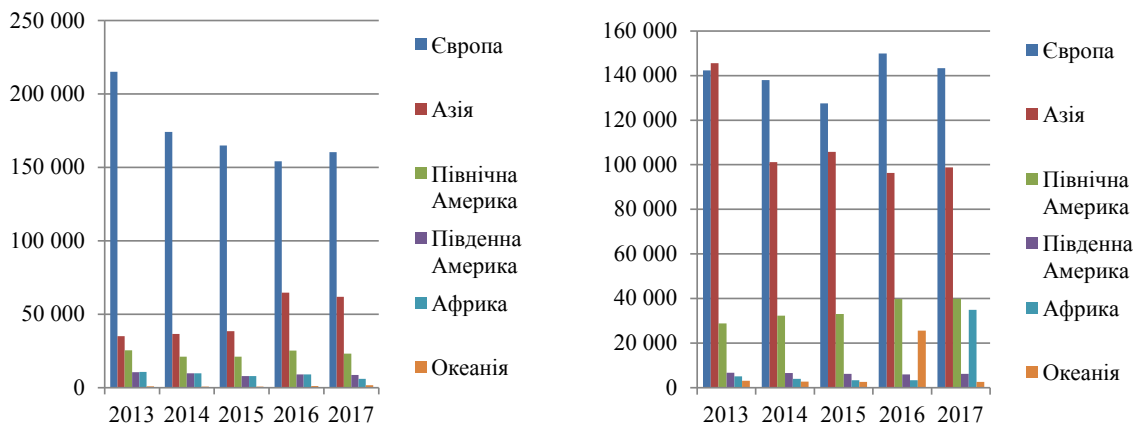

Рис. 1. Імпорт та експорт Швейцарії за регіонами за 2013–2017 рр.

Джерело: розроблено авторами за [8]

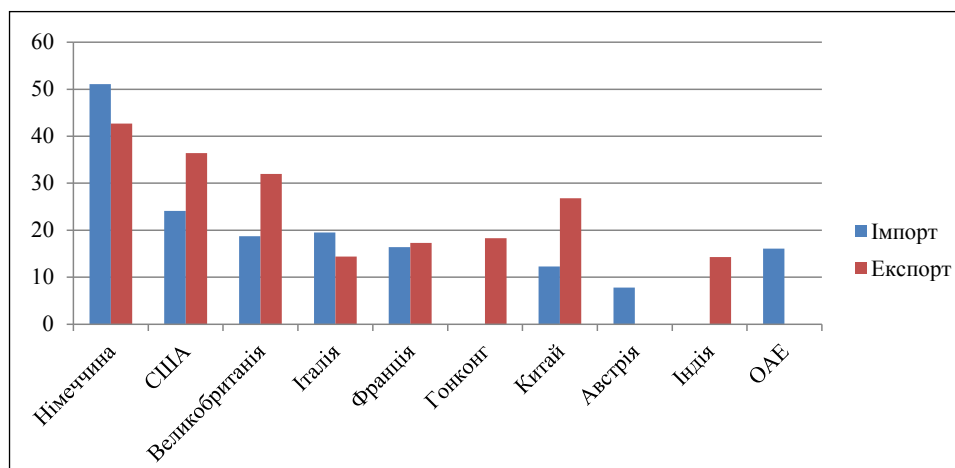

Рис. 2. Ключові партнери Швейцарії у міжнародній торгівлі

Джерело: розроблено авторами за [8]

експорту науково-дослідного кон'юнктурного інституту КОФ Швейцарської вищої технічної школи в Цюриху на 2018 і 2019 рр. також виглядають досить оптимістичними. За даними КОФ, очікуване зростання швейцарського експорту становитиме 6,2% у 2018 р. та 4,3% у 2019 р. [10].

Співпраця Швейцарії з вищезазначеними країнами у сфері зовнішньої торгівлі створила умови для розвитку інвестиційної діяльності в країні. Таким чином, Швейцарська Конфедерація – надзвичайно привабливе місце для інвестицій, про що свідчить прямі іноземні інвестиції (табл. 4) [8].

Внутрішній потік прямих іноземних інвестицій за період із 2013 по 2017 р. має перемінну динаміку, оскільки спостерігалось зростання до піку 81,884 млн. дол. США у 2015 р. та скорочення вдвічі у 2017 р. Варто зазначити, що кількість «зелених» інвестицій збільшилася у 2,1 рази, що пов'язано з екологічною орієнтацією глобального суспільства.

Хоча інвестори можуть зустріти труднощі під час інвестування, статус безпечного притулку країни не є таємницею, що означає, що під час кризи швейцарські франки та цінні папери можуть швидко переоцінити. Ці дії можуть навіть призвести до драматичних дій центрального банку країни, як це було в 2012 р. (пов'язали значення франка з євро, щоб обмежити його зростання).

Незважаючи на можливі ризики при інвестуванні до країни, існує три основні варіанти вигідного інвестування до Швейцарії:

- використання біржових фондів (ETFs), які дають змогу інвесторам легко придбати широкий кошик активів в єдиній безпеці;
- американські депозитарні надходження (ADRs) пропонують інвесторам купити окремі торгові компанії на американських біржах;
- найважчий варіант – придбання запасів безпосередньо на одній із двох основних фондових бірж Швейцарії [11].

Таке ділове середовище всередині країни було сформоване завдяки високому рівню економічної свободи. Так, за щорічним індексом економічної свободи Інституту Фрейзера Швейцарія посідає четверте місце у світі після Гонконгу, Сінгапуру та Нової Зеландії. Це свідчить, що в країні діють такі чинники успішного та конкурентоспроможного ділового середовища, як вільна торгівля, верховенство права, зменшено регулювання держави, знижено податковий тягар, не надто зарегульований ринок праці, де-

централізована й підзвітна політична система, історично низька інфляція [11].

Міжнародна аудиторська компанія провела оцінку інвестиційного клімату в Швейцарії, за яким у 2017 р. сильний франк вплинув на статистику інвестицій у країні. Тоді як швейцарські капіталовкладення до інших країн зросли на 10% порівняно з 2016 р., число прямих іноземних інвестицій до Швейцарії скоротилося на 19%. Швейцарські підприємства робили внески до економіки Німеччини, Франції (відповідно на 12% та 83% більше ніж у 2016 р.), тоді як у Швейцарію інвестували, в першу чергу, компанії США (+42%) та Великобританії (+29%) [12].

Для залучення іноземних інвестицій та для створення фірм іноземними підприємцями в країні було створено проект під назвою Location Promotion Switzerland, у рамках якого потенційні інвестори мають право проконсультуватися з питань, стосовно відкриття своєї фірми у Швейцарії.

Дана організація функціонує суто для відкриття у Швейцарії нових компаній зі стартапами (діючими проектами). Вони здійснюють попередню оцінку з погляду привабливості для швейцарських реалій, допомогу в підготовці презентаційного матеріалу, прямий зв'язок із кантонами та забезпечують безкоштовну участь [13].

За даними дослідження Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), економіка Швейцарія повинна підвищити продуктивність праці, щоб залишатися «найкращою у класі». Останній економічний профіль ОЕСР також попередив, що нещодавній референдум, спрямований на припинення потоків іноземних працівників, які перетинають швейцарські кордони, і дефіцит інвестицій у бізнес в останні роки, заважає майбутній конкурентоспроможності Швейцарії у світовій економіці [12].

Тож у країні існують певні групи проблем, за даними експертної групи ОЕСР, до яких варто докласти зусилля до вирішення у майбутньому:

- підвищення продуктивності для довгострокового зростання (у країні існують суттєві обмеження щодо торгівлі послугами, імпортом сільськогосподарської продукції та руху людей за угодами про вільну торгівлю. Сповільнення імміграції може погіршити дефіцит кваліфікації. Таким чином, наявність нових угод про вільну торгівлю створить можливість збільшити розмір ринку, досягти економії масштабу та підвищити продуктивність праці;

- підтримання високих стандартів життя (старіння нації, з яким зіштовхнулася Швейца-

Таблиця 4

Прямі іноземні інвестиції у Швейцарію

Прямі іноземні інвестиції	2013	2014	2015	2016	2017
Внутрішній потік (млн. дол. США)	65,159	79,541	81,884	48,314	40,986
Запас (млн. дол. США)	789,587	881,758	886,726	987,470	1,059,777
Кількість зелених інвестицій	65	78	85	126	137

Джерело: розроблено авторами за [8]

рія, є черговою проблемою, оскільки витрати, пов'язані зі старінням, є фіскальним тягарем, який може витіснити інші витрати держави). Робоче населення все частіше зіштовхується з підвищеною невизначеністю щодо їхніх майбутніх пенсій та трудового життя;

– забезпечення динамічної системи навчання та заохочення системи, що передбачає навчання протягом життя (професійна система спирається на учнівство, але фірми не беруть участі у даному процесі. Дана система, як правило, чутливо реагує на зміни умов ринку праці, і залучення фірм до направлення і специфікації майбутніх працівників допомагало б навчанню спеціалістів, які є затребуваними у сучасному етапі на ринку праці) [12].

Незважаючи на те що внутрішній клімат Швейцарії є надійним для економіки, існують зовнішні економічні та політичні чинники, що можуть вплинути на стан економіки Швейцарії:

– економічна та політична невизначеність США, її можливі протекціоністські заходи вплинуть на експортоорієнтовані країни, тоді як зростання ВВП у США може мати користь від стимулів податкової політики, хоча поточна нормалізація грошово-кредитної політики може призвести до скорочення цього зростання. Чистий вплив на економіку Швейцарії практично неможливо кількісно окреслити на даному етапі;

– вихід Великобританії зі складу ЄС (швейцарське законодавство має на мені досягти домовленості з ЄС щодо нового формату регулювання трудової міграції, притому чим швидше – тим краще. Але водночас Брюссель заявив, що не зможе приділяти достатньо часу Берну, як і раніше, для вирішення даного питання, аби спершу розібратися з Лондоном щодо Brexit) [14].

Незважаючи на той факт, що Швейцарія має високорозвинену економіку, ОЕСР рекомендує здійснити широку палітру реформ у різних сферах функціонування держави, що у кінцевому підсумку позитивно вплинуть на функціонування економіки країни у цілому [15]:

– усунення перешкод на шляху до в'їзду, але з урахуванням обмежень кількості учасників, у сфері енергетики, телекомунікацій та транспорту;

– завершення переговорів щодо угод про вільну торгівлю, які ведуться з країнами Азії та МЕРКОСУР, та приведення їх до спільного консенсусу;

– створення кантональних контактних пунктів для поліпшення надання консультаційних послуг та програм державного фінансування;

– сприяння імміграції висококваліфікованих працівників із країн, які не є членами ЄС, для задоволення потреб ринку праці;

– збільшення фінансових стимулів перед пенсією, щоб працювали довше;

– сприяння навчанню протягом усього життя, плануванню кар'єрного росту, щоб підвищити працездатність працівників до змін.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Швейцарія є країною із сучасною ринковою економікою, висококваліфікованою робочою силою, доволі низьким рівнем безробіття, з одним із найвищих ВВП на душу населення у світі. У країні високорозвинений сервісний сектор, що очолюється фінансовими службами та виробничою галуззю, що спеціалізується на високотехнологічній, наукоємній продукції. За даними світових рейтингів, таких як Institute of Management Development and World Economics Forum, країна визнана однією з найбільш стабільних та конкурентоспроможних країн світу. У Швейцарії є великі перспективи розвитку на майбутнє. Країна доволі добре справляється з більшістю заходів економічного та соціального благополуччя, такими як збереження цін та фінансової стабільності, підвищення продуктивності для довгострокового зростання та рівня життя, забезпечення динамічних навичок і навчання протягом усього життя, збалансування державних пріоритетів у коротко- та середньостроковій перспективі. Важливою є також співпраця в майбутньому з потенційними партнерами.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Економіка Швейцарії – провідні галузі, ВВП і рівень благополуччя. OrangeSmile. URL: <http://www.orangesmile.com/destinations/switzerland/economics.html> (дата звернення: 31.10.2018).
2. Офіційний сайт Організації економічного розвитку та співробітництва. OECD. URL: <http://www.oecd.org/> (дата звернення: 19.10.2018).
3. Транспортна система Швейцарії. MTCGroups. URL: <http://www.mtcgroups.com/ru/country/switzerland/section/swisstravelsystem> (дата звернення: 27.11.2018).
4. Офіційний сайт Світового економічного форуму. 2018. URL: <https://www.weforum.org> (дата звернення: 15.10.2018).
5. Рейтинг країн світу за Індексом конкурентоспроможності економіки. *Бізнес Закарпаття*. 2016. URL: <https://www.businessz.com.ua/news/27/1029> (дата звернення: 01.12.2018).
6. Швейцарія – знову найбільш конкурентоспроможна економіка світу. *Швейцарія Ділова*. 2017. URL: <https://business-swiss.ch/2017/09/shvejtsariya-snovasamaya-konkurentosposobnaya-e-konomika-v-mire> (дата звернення: 29.11.2018).
7. Швейцарський федералізм. *Democracy*. 2018. URL: <https://www.ch.ch/en/demokratie/federalism/federalism> (дата звернення: 10.11.2018).
8. Статистична інформація про Швейцарію за 2017 рік. *Федеральний статистичний офіс Швейцарії*. 2018. URL: <https://www.bfs.admin.ch/bfs/en/home/statistics/catalogues-databases/publications/overviews/statistical-data-switzerland.assetdetail.2040009.html> (дата звернення: 15.10.2018).
9. Keiser A. Le franc fort occulte les incertitudes sur les bilaterales. URL: http://www.swissinfo.ch/fre/nuages-sur-l-%C3%A9conomie-suisse_le-franc-fort-occulte-les-incertitudes-sur-les-bilat%C3%A9rales/41254364 (дата звернення: 01.12.2018).

10. Офіційний сайт Федеральної вищої технічної школи Цюріха. *ETHzurich*. 2018. URL: <https://www.ethz.ch/de.html> (дата звернення: 10.11.2018).
11. Огляд Швейцарської економіки за 2018 рік. *Think.ing.com*. 2018. URL: <https://think.ing.com/articles/swiss-economy-2018-outlook> (дата звернення: 13.11.2018).
12. Офіційний сайт ОЕСР. Економічне дослідження Швейцарії. *OECD.org*. 2017. URL: <https://www.oecd.org/eeco/surveys/switzerland-2017-OECD-economic-survey-overvie.w.pdf> (дата звернення: 20.10.2018).
13. Програма Location Promotion Switzerland, ваш бізнес в Швейцарії. *Pro Grad Samara*. 2017. URL: <http://progorodsamara.ru/programma-location-promotion-switzerland-vash-biznes-v-shveycarii> (дата звернення: 16.11.2018).
14. Швейцарія стикається зі спільними для Європейського Союзу труднощами. *Migrationpolicy.org*. 2017. URL: <https://www.migrationpolicy.org/article/switzerland-faces-common-european-challenges> (дата звернення: 26.11.2018).
15. Швейцарська економіка за UBS Group AG. URL: https://www.ubs.com/content/dam/assets/wm/global/cio/doc/ubs-outlook-switzerland-protectionism_en.pdf (дата звернення: 11.11.2018).
6. Switzerland's Business (2017). "Switzerland is again the most competitive economy in the world", available at: <https://business-swiss.ch/2017/09/shvejtsariya-snova-samaya-konkurentosposobnaya-e-konomika-v-mire> (accessed: 29 November 2018).
7. Швейцарський федералізм. Democracy (2018). "Swiss federalism", available at: <https://www.ch.ch/en/demokratie/federalism/federalism> (accessed: 10 November 2018).
8. Federal Statistical Office of Switzerland (2018). "Statistical information about Switzerland for 2017", available at: <https://www.bfs.admin.ch/bfs/en/home/statistics/catalogues-databases/publications/overviews/statistical-data-switzerland.assetdetail.2040009.html> (accessed: 15 October 2018).
9. Keiser A. Le franc fort occulte les incertitudes sur les bilaterales. , available at: http://www.swissinfo.ch/fre/nuages-sur-l-%C3%A9conomie-suisse_le-franc-fort-occulte-les-incertitudes-sur-les-bilat%C3%A9rales/41254364 (accessed: 1 December 2018).
10. The official website of the Federal High School of Technical Sciences in Zurich (2018). "Report on Switzerland", available at: <https://www.ethz.ch/de.html> (accessed: 10 November 2018).
11. Think.ing.com (2018). "Overview of the Swiss economy for 2018", available at: <https://think.ing.com/articles/swiss-economy-2018-outlook> (accessed: 13 November 2018).
12. Official Website of the Organization for Economic Development and Cooperation (2018). "OCED Report on Switzerland", available at: <http://www.oecd.org/> (accessed: 20 October 2018).
13. Pro Grad Samara (2017). "Programme "Location Promotion Switzerland" your business in Switzerland", available at: <http://progorodsamara.ru/programma-location-promotion-switzerland-vash-biznes-v-shveycarii> (accessed: 16 November 2018).
14. Migrationpolicy.org (2017). "Switzerland faces challenges common to the European Union", available at: <https://www.migrationpolicy.org/article/switzerland-faces-common-european-challenges> (accessed: 26 November 2018).
15. UBS Group AG (2018). "Swiss economy for UBS Group AG", available at: https://www.ubs.com/content/dam/assets/wm/global/cio/doc/ubs-outlook-switzerland-protectionism_en.pdf (accessed: 11 November 2018).

REFERENCES:

1. OrangeSmile (2016). "Switzerland's economy – leading industries, GDP and well-being", available at: <http://www.orange-smile.com/destinations/switzerland/economics.html> (accessed: 25 October 2018).
2. Official Website of the Organization for Economic Development and Cooperation (2018). "OCED Report on Switzerland", available at: <http://www.oecd.org/> (accessed: 19 October 2018).
3. MTCGroupsa (2017). "Transport system of Switzerland", available at: <http://www.mtcgroupsa.com/ru/country/switzerland/section/swisstravelsystem> (accessed: 27 November 2018).
4. Official Website of the World Economic Forum (2018). "WEF Report on Switzerland", available at: <https://www.weforum.org> (accessed: 1 October 2018).
5. Business Zacarpathia (2016). "The ranking of countries according to the Economic Competitiveness Index", available at: <https://www.businessz.com.ua/news/27/1029> (accessed: 1 December 2018).